

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ethica Symbolica E Fabularum Umbris In Veritatis Lucem
Varia Ervditione Noviter evoluta**

Pexenfelder, Michael

Monachii, 1675

Ethicè.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68709](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68709)

VI. Adverte laudem insignem Deucalionis ac Pyrrhæ á pietate ductam, de quibus Poëta:

Non illo melior quisquam nec amantior æqui
Vir fuit, aut illa reverentior ulla Deorum:

Deinde vocat

Innocuos ambos, cultores Numinis ambos.

Ecce præmium probitatis, & cultus divini, de quo Seneca bene & sapienter epist. 95. Primus est deorum cultus, deos credere: deinde reddere illis majestatem suam, reddere bonitatem, sine qua nulla majestas est. Scire, illos esse qui præsidet mundo, qui universa vi sua temperant, qui humani generis tutelam gerunt &c.

SYMBOLUM XII.

Phaëthon incendiarius.

2. *Metam.*

Ethicè.

1. Indulgentia vitiosa parentum. 2. Juvenilis ambitio & regimen.
3. Indomitæ cupiditates. 4. Vitia linguæ. 5. Juveniles conatus.

Magnam hic Juvenis Poëtis occasionem præbuit ingeniosè mentiendi; si tamen, quod sapius monemus, omnia mendacia sunt, quæ finxerunt illi; multa namque horum commenta originem ab historia, etiam sacra, trahunt. Docet enim Tertull. lib. Apol. c. 47. plerâsq; philosophorum sententias & poëtarum fabulas ex divinis literis primitus acceptas, novisq; cogitationum assutamentis corruptas esse. Vnde hæc, oro vos (inquit) philosophis & poëtis tam consimilia? non nisi de nostris sacramentis. Quis poëtarum, quis Sophistarum est, qui non omninò de fonte prophetarum potaverit? inde igitur philosophi sitim ingenij sui rigaverunt. Ita planè Græci, cum legerent historiam lib. 4. Reg. cap. 2. de Helia curru igneo, & equis igneis in cælum transfuecto, ex nominis Helix, græcè ἥλιος, vicinitate & occasione condiderunt fabulam solis, Phaëthontis, & Heliadum (Phaëthontis sororum.) Quod ego ne somniare videar, ad testimonium B. Chrysostrum, & qui ex illo transcripsit, Bedam in lib. Reg. q. 28. cito. Ut autem,

tem,

tem, inquit Beda, eidem currus & equos tribuant, de miraculo sumptum est Heliae prophetae, qui curru igneo, & equis igneis raptus est ad caelum, Joannes Constantinopolitanus Episcopus aestimat. Quod enim Graecis ἥλιος, dicitur Sol, Heliae convenit. Audientes Graeci ab Israelitis, quos divinas habere litteras fama prodebat, praedicari, quod Helias curru igneo, & equis igneis sit ad caelestia translatus; vel certe hoc ipsum inter alia depictum in pariete videntes; crediderunt, viciniâ decepti nominis, hic transitum per caelum esse designatum; & miraculum divinitus factum in argumentum erroris humana stultitia commenta est. Haec ex Beda Raderus in epig. 44. de vipera electro inclusa. lib. 4. De Mundo aquis punito in praecedenti fabula intelleximus; quod supplicium irrogat Jupiter apud Ovidium

Esse quoque in fatis reminiscitur, affore tempus

Quo mare, quo tellus, correptaque regia caeli

Ardeat, & mundi moles operosa labores.

Ad quos versus Lactantius de ira Dei c. 33. Non abhorret, inquit, à probabili, gentes quiddam de hoc igne in sacratissimis Christianorum libris inaudisse praedictum. Nam de futuro Judicis illius caelestis adventu loquens David propheta psal. 96. Ignis ait, ante ipsum praecedet. Et Joël. 2. Ante faciem ejus ignis vorans, & post eum exurens flamma. Docuerunt item Stoici, quomodo mundus aquarum eluvio quondam periisset, sic denuo exustione periturum. Seneca consolatur ad Marciam: Tempus adveniet, quo se mundus revocaturus extinguat, & omni conflagrante materia, uno igne, quidquid nunc ex disposito lucescet, ardebit. Sed haec ἐν τῷ παράδω. Ad incendium Phaethontis revertimur, quo nihil illustrius apud Poetas, quoque magna terrarum pars combusta est. Huic Phaethonti fortè Epaphus, Jovi ex Jo Inachi fluvij filia genitus, in jurgio objecerat, frustra illum Sole patre gloriari: commentum id esse Climene, matris adulterae, cum alio consuescentis. Pudore simul ac ira suffusus Phaethon Convitio ad genitricem delatò, magis etiam incitatur atrocitate injuriae, consiliùmque capit Solis ipsius addeundi, tam de contumelia expostulandi, quam legitimi generis haud dubia signa inquirendi causâ. Igitur suscipit iter aetherium, & peragratis varijs caeli regionibus, tandem ad Solis regiam pervenit, auro, gemmisque radiantem. In penetralia, atque adeò ad ipsum Phaebi Solum admissus, conspexit Siderum regem admirabili fulgore coruscantem, stipantibus in orbem Horis, Mensibus, quaternis anni Temporibus.

Tantæ splendore majestatis ætonitus pedes, oculosque repressit. Jussus dicere quorsam adesset, suæ stirpis ambiguitatem modestè exponit. Phœbus sepositis tantisper radijs, propiùs mandat accedere, amplexu venientem excipit, filium non modò agnoscit, sed etiam juramentò interpositò, optionem permittit quidlibet petendi. Adolescens non multum cunctatus, petit sibi fieri potestatem paterni currus uno die regendi. Ingemuit parens temerariæ petitioni, animòque prospiciens filij casum, cum jusjurandum retractare non posset, proposita postulati difficultate, periculique magnitudine, juvenem ab inconsulta optione dimovere conatur. Sed perstat ille, propositumque premit, nec acquiescit priùs, quàm in paterno curru collocaretur. Victus & filij blanditijs, & juramenti religione Phœbus, imperat *Horis*, ut currum jungant; natumque salubribus & necessarijs instructum præceptis, quadrigam incendendi potestatem facit. Vix ille se locavit in vehiculo, & frenos laxavit equis, cum isti contemptà regentis imperitiâ, transversum à regia via currum rapiunt, excussòque imperio, hinc inde feruntur indomiti, primòque aeris regionem, deinde montes, mox planiora terræ incendunt:

Cùmque suis totas populis incendia gentes

In cinerem vertunt: *Silvæ* cum montibus ardent.

Quis hîc describat infelicis aurigæ pallorem, timorem, consternationem? Excitatis ubique tam atrocibus incendijs, & jam deficientibus cum ipso mari fluminibus, *Tellus*

Sustulit omniferos collo tenus arida vultus

Opposuitque manum fronti, magnòque tremore

Omnia concutiens paulum subsedit,

Jovique doleantissimè conquesta est, se pro tot beneficijs in deos hominèque collatis, nunc unjus projecti juvenis temeritate perire. Audiit Jupiter querelas celeritèrque correptum fulmen contorquet in temerarium aurigam, momentòque exanimat, & in *Eridanum* Italiæ fluvium præcipitat, ipsas hinc inde per cœlum equis, & laceri currus fragmentis. Triste fratris funus tam impatienter luxere sorores *Phaëtuse*, *Lamperie*, *Merope*, ut ad ejus fluminis ripam in populos arbores, ipsarum verò lacrimæ in electrum conversæ sint. Tantam-cladem invexit juvenis claritate stirpis elati *Superbia*.

Ethica.

Ethica.

I. (a) Quænam hæc præpostera Phœbi in filium indulgentia; quod sciens, prævidensque ruinam petentis, concesserit tamen, quod rogabat: imò etiam juratus promiserit, se nihil negaturum postulanti?

----- Quodvis pete munus, & illud

Me tribuente feres.

Incertum, an inconsultior parens in pollicendo, an insipientior & importunior filius in exigendo; hinc illud:

----- Vtinam promissa liceret

Non dare!

Fecit hæc damnosa *Solis* facilitas, ut præsentissimo exitio involveretur filius. Quamvis enim dehortaretur ipsum à pernicioso postulatis, diceretque:

Nate cave, dum resque finit, tua corrige vota:

Iterumque inculcetur

----- Pœnam, Phaëthon, pro munere poscis;

Nihilominus tamen perstitit in temeraria petitione juvenis; utque blanditijs expugnaret pectus paternum, invasit colla; non ignarus, hoc ariete firmissima quæque percelli; unde pater:

Quid mea colla petis blandis, ignare, lacertis?

Ne dubita, dabimus (*Stygias* juravimus undas)

Effigiem hinc habes parentum, qui quò blandiùs, hoc perniciosiùs educant liberos, dum pater genas ad oscula, mater ulnas offert ad amplexus; dum stringunt, dum premunt simij catulos, diligendo suffocant. Notus versiculus:

Blanda patrum segnes facit indulgentia natos.

Neque segnes tantùm, sed pravos, sed miseros, & perditos. Sapienter *Paschalius* de virtut: & vitijs: Qui severiore educatione poterant fieri probi & mansueti, primò fiunt catellis iracundiores, mox pavonibus tumidiores, lepore meticulosiores, asinis petulantiores, felibus aut lupis rapaciores, gallis contentiosiores. Et inter apophthegmata habetur, puerum quendam apud *Platonem* educatum, cum ad patrem ex intervallo redisset, eumque vidisset effusiùs ridentem, admiratum dixisse: se tale nihil unquam apud *Platonem* vidisse. Tanta res est, jam inde à teneris severiori disciplinæ assuevisse. Quod *Phœbus Phaëthonem* monuit, id sibimet occinere debuisset:

H 3

---- for-

(a) *Nimia patrum indulgentia.*

fortius utere Ioris

Hoc est, severius age pater cum filio. Sed nimirum nec iurandum imprudentissimum infringere; nec filium contristare voluit; cuius rei exemplum Herodes Antipas dedit, qui dimidium regni saltatriculæ filia promisit, & ne tristitia Mimam afficeret, caput Sacratissimum Joannis Baptistæ petenti donavit, tam stolidus in pollicendo, quam crudelis & impius in juramento præstando. Phœbus nimiam indulgentiam expertus est illud proverb. 19. *Filius stultus dolor est patris.*

II. (b) Exprimit hæc fabula imaginem ambitiosi juvenis illustri Majorum profapia inflati præsertim Principis, qui gloriæ & regnandi cupiditate incensus cogitat sublimia, & concipit æthera mente. Alcianus emblem. 56. Male summa regnorum & rerum publicarum imperia conceduntur tam ab ætate, quam experientia infirmis. Quoties enim hinc incendia bellorum, discordiarum faces, & non unum miseriarum genus. Utque taceam profanas historias, cui non cognitus est è sacris libris *Roboanus* stultissimus sapientissimi Salomonis filius, qui spreto seniorum consilio, illud quasi inculcantium, quod hinc Ovidius Soli tribuit

Medio tutissimus ibis.

Æqualium feroces secutus impetus, decem tribubus à se abalienatis, maximam regni Israëliti partem perdidit. Quod parens ejus jam antè prævidens, dixit: *Va tibi terra, cujus rex puer est.* Eccles. 10. qui nondum per ætatem ut quidam sapientum scribit, cepit experientiam, nec adhuc mens ejus casuum varietate decocta maturuit. Adolescentia, ait S. Ambrosius lib. 1. de Interpell. c. 7. est invalida viribus, infirma consilijs, vitio calens, fastidiosa monitoribus, illecebrosa delicijs, atque æstu sanguinis vaporantis ignescens. Accedit Xenophon: sicut, inquit novelli citharædi multas perdunt citharas, sic cupidi juvenes rempublicam sæpe evertunt. Quibus pro lemmate addas: Quacunque incedunt, incendunt.

III. (c) Adaptari quoque potest hic Phaëthontis casus cuiusvis homini ambitioso, per suam & aliorum ruinam ad honores grassanti, cuius rei symbolum pyrausta vel pyralis, animalculum pennatum muscæ simile, quod ignis fulgore vehementer latatur, & ad lucernas advolans, alludit ad flammam, donec vivus comburatur. Ælian lib. 12. c. 8. Ambitiosi ad honorum fulgorem propius accedentes, decussis temeritatis alis, plerumque gravissimo lapsu corruunt. Abjetti proceram suam staturam

(b) Juvenilis ambitio & regimam. (c) Idemita cupiditates.

turam & pulchritudinem intemperantiùs jactanti Rubus:

----- Nunc læta quidem, bona sola fateris,
Et frueris nostris imperiosa malis
Sed cùm pulchra minax succidet membra securis,
Quàm velles spinas tunc habuisse meas.

In eum quoque convenit, qui res arduas, supraque vires positas temerè aggreditur, cum suo & aliorum exitio. Item ad illos pertinet, qui perturbationibus animi abrepti, velut è curru rectæ rationis excidunt. S. Ambros. lib. 3. de Virgin. cor humanum quadrigæ comparans: Sunt, inquit ejus velut quatuor equi, quatuor affectiones: Ira, Cupiditas, Voluptas, Timor. Miserrimè raptatur, quisquis has domare nescit. Scilicet evenit, quod de Phaëthonte Poëta canit:

Exspatiantur equi, nullòque inhibente per auras
Ignotæ regionis eunt: quaque impetus egit,
Hæc sine lege ruunt.

Cornelius à Lapide, in illa verba Ecclesiastici c. 30. v. 8. *Equus indomitus evadit durus, & filius remissus* (Græcè ἀπειρέσιος, id est, sibi relictus, carens fræno disciplinæ, dissolutus) evadit præceps, adducit hieroglyphicum juventutis, ejusque effrænæ concupiscentiæ & temeritatis. Pingitur, inquit, adolescens equo indomito insidens, à quo in omnes partes raptatur & jactatur. Huic occurrit quidam, quærens quò tam præceps abeat? respondet eques, equum digito demonstrans: *Quo lubet isti.* Nimirum equus effrænus est concupiscentia; eques est juvenis concupiscentis, qui à suis libidinibus in varia scelera & pericula abripitur, si roges illum, *quò pergis?* respondebit: *Quò concupiscentia me rapit.* Hæc ille.

M. quoque Tullius de Officijs, accommodari potest ad equos Phaëthontis. Equos, inquit, propter crebras contentiones, præliorum ferocitate exultantes, domitoribus tradere solent, ut ijs facillioribus possint uti. Sic homines secundis rebus efferatos, sibi præfidentes, in gyrum rationis & doctrinæ duci oportet, ut perspicaciùs rerum humanarum imbecillitatem, varietatémque fortunæ ferre queant.

IV. (d) Eleganter Scriptor quidam religiosus Phaëthontis incendium & ruïnâ transfert ad vitia linguæ. Celeritatem, ait, Linguæ spectas? planè Phaëthon est; cœlum & terram momento brevi pervolat: quâ impetus agit, hæc sine lege ruit. Horribilia Linguæ præcipitia intueris? ipsissimus est Phaëthon; seipsam & unâ secum plurimos quotidie

(d) *Vitia lingua.*

die præcipitat. In Lingua vim nocendi consideras? rapidissimus ignis, Phaëthon est verissimus. Innumera nocumenta cogitas? Orbem terrarum perdit, vastat, incendit, Orbis est exitium. Nec cælo parcat, flammæ suas & in astra spargit, superos, beatosque Cœlites, Deum ipsum laceffit. Nulla nocendi vi Phaëthonte inferior est. Quinimo terras penetrat, & ipsum quoque Tartarum, ipsos etiam manes ignibus suis involvit. Drexelius de Vitijs Lingua.

V. Epitaphium quoque Phaëthontis doctrinam suppeditat, quod hoc est:

(e) Hic situs est Phaëthon currus auriga paterni,
Quem si non tenuit, magnis tamen excidit ausis.

Vsurpandum in eos, qui grandia conantur, medijs tamen in conatibus deficiunt. Politianus adolescens (ut hoc exempli causâ adducam) Homerum donare latino carmine instituerat. Quo conatu suo, cum paulò insolentiùs gloriaretur, & eruditorum iudicia exquireret, Cardinalis Papiensis jocose ludens, ei in hæc verba rescripsit: Censeo operam inchoatam non esse deserendam: si enim non assequeris, quod affectas, æqualis tamen tui Phaëthontis laudem invenies, ut idem de suscepto à te Homero, quod de suscepto ab illo curru solari dicatur: *Quem si non tenuit, magnis tamen excidit ausis.*

(e) *Invenit conatus.*

SYMBOLUM XIII.

Argus centoculus sopitus & interfectus.

1. *Metam.*

Ethicè.

1. Fucata eloquentia. 2. Puellarum custodia. 3. Puellarum levitas, & sera poenitudo.

INter alia pudenda Jovis facta, quæ cœlicolis ipsum terrigenisque infamiam reddiderunt, etiam libido fuit, qua *Ionem*, Inachi fluvij filiam, fœdè deperit. Flagitium subodorata Juno, Jovis uxor, in graves, ut patet erat, iras exarsit. Iupiter pellicem oculis iracundæ conjugis subducurus, eam transformavit in juveneam, Juno tamen suspicata